

Wieża Eiffla w Paryżu.

ZABYTKI EUROPY ZACHODNIEJ

Europa Zachodnia ma wspólne dziedzictwo kulturowe oparte na tradycji antycznej i chrześcijańskiej. Intensywnie rozwijała się tu sztuka i architektura sakralna, co z czasem zaowocowało powstaniem uniwersalnego kanonu dla reszty chrześcijańskiej Europy. Ważnymi ośrodkami kultury i nauki były klasztory, np. w Sankt Gallen w Szwajcarii, oraz opactwa benedyktyńskie w Cluny (X w.) i Mont-Saint-Michel (rozbudowywane od X w.).

Największym skupiskiem wspaniałych zabytków jest Paryż, który przez wiele stuleci pozostawał centrum kulturalnym i miejscem narodzin nowych nurtów w sztuce i architekturze. Znajdują się tu spektakularne budowle sakralne doby gotyku, np. katedra Notre Dame, która – podobnie jak katedry w Chartres, Amiens i Reims – jest bazyliką z półkolistym obejściem z przylegającym wieńcem kaplic. Poza paryską katedrą Panny Marii najpiękniejszym dziełem francuskiego gotyku jest słynąca z monumentalnych witraży kaplica królewska Sainte-Chapelle, prezentująca dekoracyjną fazę stylu zwanego gotykiem płomienistym lub flamboyant. Wyróżnia się ona ogromem dekoracyjnych detali, ostrymi łukami w formie „osłego grzbietu” oraz pojawiającym się w formach zdobniczych kształtem rybiego pęcherza. Ważne miejsce w stolicy Francji zajmują także klasycystyczne monumentalne budowle, które miały być manifestacją władzy królewskiej. Należą do nich m.in. późnorenansowy Luwr (mieszczący obecnie jedno z najsłynniejszych muzeów świata) oraz utrzymana w stylu francuskiego baroku rezydencja królewska w podparyskim Wersalu – założenie (zwane „między dziedzińcem a ogrodem”), które stało się wzorcem i źródłem inspiracji dla wielu europejskich projektów epoki. Kolejnym zabytkiem podkreślającym splendor cesarstwa, czyli empire, jest Łuk Triumfalny odwołujący się do imperialnej architektury rzymskiej. Na początku XIX w. budowla stała się symbolem Paryża, podobnie jak niemal stulecie później wieża Eiffla – przykład pionierskich rozwiązań architektonicznych schyłku XIX w. Bogatym świadectwem historii i kultury Francji, poza regionem Île-de-France, jest malownicza dolina Loary, słynąca ze szlaku licznych zamków, m.in. Amboise, Blois, Chenonceau. Jednym z najbardziej okazałych założeń jest zamek królewski w Chambord, który uznaje się za wybitne dzieło francuskiego renesansu 1. połowy XVI w.

Na terenach dzisiejszej Austrii oraz południowych Niemiec najważniejsze budowle po-

wstawały głównie w ramach mecenatu dynastii Habsburgów na przełomie XVII i XVIII w. W architekturze tych czasów dominował barok, uważany za austriacki styl państwowy, który charakteryzuje się dekoracyjnością i monumentalizmem mającym podkreślać znaczenie cesarstwa. Do najważniejszych zabytków epoki należą kościół św. Karola Boromeusza oraz wiedeńskie rezydencje cesarskie: Hofburg, Belweder i Schönbrunn, słynący z elewacji w charakterystycznym żółtym kolorze, określanym jako Kaisergelb. Barokowy wystrój zyskało także wnętrze jednej z największych gotyckich świątyń europejskich – katedry św. Szczepana w Wiedniu. Późnobarokowy zespół pałacowy Zwinger w Dreźnie, wybudowany dla Augusta II Mocnego, oraz rokokowy pałac Sanssouci w Poczdamie – wpisany na listę najważniejszych pałaców i zespołów parkowych Niemiec – który powstał w połowie XVIII w. jako otoczona ogrodami tarasowymi letnia rezydencja Hohenzollernów, to najciekawsze niemieckie budowle doby baroku. Wiele cennych zabytków ma także Berlin, który stał się ważnym ośrodkiem rozwoju architektury epoki klasycyzmu. Wśród typowych dla tego okresu monumentalnych budynków użyteczności publicznej, inspirowanych architekturą grecką, znajduje się Teatr Narodowy, Nowy Odwach i kompleks muzealny na tzw. Wyspie Muzeów oraz Brama Brandenburska, która zyskała miano symbolu jedności kraju.

W Niemczech poza przywiązaniem do klasycyzmu ważne miejsce zajmuje architektura inspirowana stylami historycznymi, która rozwijała się w 2. połowie XIX w. Powstały wówczas okazałe budowle o znaczeniu państwowym, jak: neobarokowy gmach Reichstagu w Berlinie, neorenesansowy Teatr Dworski w Dreźnie oraz liczne neogotyckie ratusze i kościoły. Do najbardziej spektakularnych i niepowtarzalnych budowli należy niemal bajkowy zamek Neuschwanstein wzniesiony w stylu neoromańskim i neogotyckim dla króla Ludwika II Bawarskiego.

Krzywa Wieża w Pizie

Najwspanialsze zabytki Pizy wznoszą się na Piazza dei Miracoli, czyli placu Cudów. Jednak ani wspaniała katedra, ani równie zachwycające baptysterium nie przyciągają takich rzesz turystów jak ułomna dzwonnica – słynna Krzywa Wieża, która stała się symbolem miasta.

Zakończenie budowy: ok. 1370 r.
Styl: romański
Architekci: Bonanno Pisano, Giovanni di Simone, Tommaso Pisano
Fundator: Republika Pizańska

Krzywa Wieża (Torre Pendente) jest kampanilą, czyli przykatedralną dzwonnica. Jej budowa rozpoczęła się w 1173 r. Już po pięciu latach w połowie trzeciej kondygnacji zauważono odchylenie konstrukcji od pionu. Architekt Bonanno Pisano w celu zlikwidowania defektu wydłużył kolumny po północnej stronie. Ten sam zabieg zastosował Giovanni di Simone, który kontynuował budowę dzwonnicy z białego marmuru i skończył jej główny korpus w 1272 r. Tak więc górne (sześć) ażurowe galerie są niesymetryczne. Także ostatnia, najwęższa kondygnacja, gdzie zawieszono dzwony, sprawia wrażenie krzywo osadzonej, ponieważ jej podłoga jest o 45 cm grubsza po stronie przechylającej się ku ziemi. Miało to „wyprostować” wierzchołek wieży, nie na wiele się to jednak zdało. W tym czasie, w 2. połowie XIV w., odchylenie wieży od pionu wynosiło 1,4 m, dziś jest to ok. 5 m. Od niższej strony wieża ma wysokość 55,9 m, od wyższej – 56,7 m. Przyczyną tego

stanu rzeczy jest niestabilność piaszczystego gruntu, na którym postawiono budowlę. W 1990 r. wieżę zamknięto dla zwiedzających i powołano komitet, którego zadaniem było wybranie najlepszego sposobu zabezpieczenia zabytku przed dalszym pochylaniem się. W latach 1999–2001 wzmocniono wieżę ołowianymi sztabami i stalowymi linami, co zmniejszyło jej odchylenie o 0,5 m. Od zakończenia konserwacji turyści znów mogą się wspinać po 294 stopniach na jej najwyższą kondygnację. W 1987 r. budowla została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO.

W Pizie w 1564 r. urodził się Galileusz. Słynny uczyony wykorzystał Krzywą Wieżę do udowodnienia prawa swobodnego spadania ciał. Zrzucił z niej jednocześnie kulę armatnią o wadze 80 kg i kulę muszkietową ważącą 200 g. Obie uderzyły o ziemię w tym samym momencie, co zaprzeczyło wyznawanej do tej pory teorii o zależności czasu spadania ciał od ich masy, autorstwa Arystotelesa.

Katedra i Krzywa Wieża na placu Cudów w Pizie.

Koloseum w Rzymie

Koloseum – jedna z najslawniejszych budowli Rzymu – było miejscem walk gladiatorów, polowań na dzikie zwierzęta oraz naumachii – inscenizacji bitew morskich. Jego arenę zrosiła też krew chrześcijan, którzy ginęli tu za wiarę w okresie prześladowań.

Zakończenie budowy: 82 r.
Styl: porządek dorycki, joński, koryncki
Fundatorzy: cesarze z dynastii Flawiuszów

Budowę amfiteatru o obwodzie 524 m, długości 188 m, szerokości 156 m i wysokości 48,5 m rozpoczął cesarz Wespazjan w 70 r. n.e. Podczas

uroczystego otwarcia za panowania wywodzącego się także z rodu Flawiuszów cesarza Tytusa na arenę wypuszczono ponad 5000 dzikich zwierząt.

Na widowni mogło zasiąść 50 000 osób. Na teren obiektu widzowie dostawali się przez 80 bram, a system schodów i korytarzy zapewniał bezpieczne poruszanie się po amfiteatrze, także w razie konieczności jego nagłego opuszczenia. Wokół areny ciągnęły się cztery poziome siedziska. Trzy kondygnacje zewnętrzne mają postać arkad wspartych na kolumnach trzech różnych porządków (doryckim w rzymskiej odmianie, jońskim i korynckim), czwarta jest ozdobiona korynckimi pilastrami. Zachowały się na niej ślady po masztach, na których rozpinano ogromną tkaninę chroniącą publiczność przed deszczem lub ostrym słońcem. Pod areną znajdowały się pomieszczenia i system przejść przeznaczonych dla gladiatorów, oczekujących na egzekucję skazańców, dzikich zwierząt.

Krótko po zakończeniu budowy Amfiteatr Flawiuszów zaczęto nazywać Koloseum – od stojącego w pobliżu olbrzymiego posągu Nerona. Monument, któremu następcy Nerona zamienili głowę na wyobrażenie Heliosa, nie przetrwał do naszych czasów, pozostała jedynie nazwa.

Schody i korytarze, którymi wchodziło na arenę.

Ostatnie walki odbyły się w Koloseum prawdopodobnie w 523 r. Największych zniszczeń starożytny zabytek doznał podczas trzęsienia ziemi w 1349 r. oraz na skutek rozbierania murów na materiał do budowy rzymskich pałaców. W połowie XVIII w. na arenie stanął krzyż, a budowlę zaczęto traktować jako miejsce męczeństwa pierwszych chrześcijan. Obecnie w Koloseum odbywa się wielkopiątkowa droga krzyżowa, której przewodzi papież.

Amfiteatr Flawiuszów popularnie zwany Koloseum.

